

Nr B 3

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om sänkning av rösträtts- och valbarhetsåldern.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr B 154 i första kammaren av herr *Sundin* samt nr B 219 i andra kammaren av herr *Antonsson m. fl.* hemställes »att riksdagen måtte dels såsom vilande grundlagsändring besluta sådan förändring av gällande bestämmelser, att rösträtt vid val till riksdagens andra kammare inträder under det kalenderår, då vederbörande uppnår 21 år, och att valbarhet till riksdagens första och andra kammare inträder under det kalenderår, vederbörande uppnår 23 år, dels besluta om sådan ändring av kommunallagarna, att motsvarande förändring inträder beträffande rösträtt och valbarhet vid kommunala val».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Rösträttsåldern

Under senare år ha respektive författningar haft den utformningen, att rösträtt tillkommit den, »som senast under nästföregående kalenderår uppnått» en viss ålder. I fortsättningen åsyftas detta förhållande, när om år begreppet »fyllda» användes. Före 1918—1921 års författningsreform var sålunda rösträttsåldern fyllda 21 år för kommunala val samt fyllda 24 år för val till andra kammaren. Dessa åldersbestämmelser jämkades genom denna reform till fyllda 23 år för båda fallen; dock höjdes samtidigt åldern för valrätt till de korporationer, som skulle utse första kammarens ledamöter, till fyllda 27 år. Stadgandena om denna förhöjda rösträttsålder och den därmed sammanhängande elektorsinstitutionen upphävdes emellertid år 1937. I konstitutionsutskottets till grund för beslutet härom liggande utlåtande (nr 29/1936) framhölls bl. a. fördelarna av en allmän, enhetlig rösträttsålder, vilken syntes utskottet lämpligen böra bestämmas till den för flertalet allmänna val gällande åldern på fyllda 23 år. Sedermera väcktes vid 1938 och 1939 års lagtima riksdagar förslag om sänkning av rösträttsåldern till 21 år. Motionerna avstyrktes av konstitutionsutskottet och avslogos av riksdagen.

Vid 1941 års riksdag väcktes ånyo motioner i samma syfte. I anledning härav anförde konstitutionsutskottet (utlåtande nr 13):

I vissa främmande länder såsom England och Schweiz inträder rösträtt redan vid en uppnådd ålder av 21 år. Då konstitutionsutskottet vid tidigare tillfällen uttalat sig över motionsvis väckta förslag om införande av en motsvarande rösträttsålder även hos oss, har utskottet framhållit, att frågan om

rösträttsåldern väsentligen vore en lämplighetsfråga. De skäl, som förut föranlett utskottets avstyrkande inställning i frågan, hava emellertid numera minskat i bärkraft, under det att de omständigheter, som kunna anföras till förmån för förslagen, erhållit ökad tyngd. Sålunda får vår ungdom numera ikläda sig ansvar och påtaga sig bördor, vilka väl motsvara dem som åvila landets till mera mogen ålder komna medborgare. De ledande politiska ungdomsorganisationerna hava därför också hemställt om rösträttsålderns sänkning till fyllda 21 år. Genom det förtjänstfulla politiska upplysningsarbete, som bedrivits av dessa organisationer, har vidare politiskt intresse och politisk mognad kommit att i allt högre grad utmärka den svenska ungdomen. Dennas stegrade politiska livaktighet har bland annat tagit sig uttryck i ett ökat deltagande från de yngre årsklassernas sida i de allmänna valen under senaste tid. Till stöd för kravet på rösträttsålderns sänkning kan också anföras, att en skälig motvikt härigenom skulle erhållas mot de äldre årsklassernas som följd av den fortgående åldersförskjutningen inom befolkningen eljest alltmera ökade inflytande. Utskottet anser sig sålunda numera böra tillstyrka en sänkning av den politiska och kommunala rösträttsåldern från fyllda 23 till fyllda 21 år.

I överensstämmelse härmed föreslog konstitutionsutskottet och antog riksdagen dels såsom vilande förslag till ändrad lydelse av 16 § riksdagsordningen, dels erforderliga ändringar i kommunallagarna.

Grundlagsändringsförslaget antogs slutligt vid 1945 års riksdag. Efter dessa ändringar innehar alltså den rösträtt vid val till andra kammaren och de kommunala församlingarna som »senast under nästföregående kalenderår uppnått tjuguettt års ålder».

Valbarhetsåldern

Valbarhetsåldern till riksdagen samt till de kommunala förtroendeuppdrag, för vilka valbarhets- och behörighetsvillkor finnas fastställda i kommunallagarna, är numera 23 år, därvid man allmänt givit bestämmelserna den tolkningen, att den som skall väljas skall ha uppnått 23 års ålder vid valtillfället.

De nuvarande bestämmelserna ha i sak varit oförändrade, vad angår de kommunala församlingarna sedan 1945, såvitt rör andra kammaren sedan 1949 och beträffande första kammaren sedan 1953.

I motionerna föreslås en sänkning av den politiska och kommunala rösträtts- och valbarhetsåldern. Vad först angår frågan om rösträtt och valbarhet till riksdagen anser sig utskottet sakna anledning att nu tillstyrka grundlagsändring. Under erinran om att författningsutredningen på sätt anförts i utskottets utlåtande nr B 2 för närvarande är sysselsatt med en modernisering av vår författning, avstyrker utskottet alltså motionerna i vad de avse

grundlagsändringar. Med hänsyn till den överensstämmelse, som i nu ifrågasatt hänseenden bör råda mellan politiska och kommunala val, avstyrker utskottet motionerna jämväl vad angår den kommunala rösträtts- och valbarhetsåldern. Utskottet hemställer alltså,

att motionerna I: B 154 och II: B 219 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 november 1958

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Elmgren, Damström, Ollén,* Georg Pettersson,* Fritiof Karlsson, Olsén, Sveningsson,* Erik Olsson, Torsten Andersson och Källqvist; samt

från a n d r a kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård,* Norén, Spångberg, Jonsson i Haverö, Braconier, Hamrin, fru Sjöqvist, herrar Alemyr och Anderson i Sundsvall.

* Ej närvarande vid justeringen.